

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Ёраҳматзода Шодичон Рамазон дар мавзуи «Истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ пешниҳод мегардад

“Шоҳнома”-и Абулқосим Фирдавсӣ аз шоҳкориҳои азими тамоми асрҳо маҳсуб шуда, дар суннати шеърӣ тоҷикӣ ҳамчун падидаи фарҳангиест, ки забони он ифодакунанда ва ба танзим дарорандаи таърих, анъанаҳо, ахлоқ ва арзишҳои дигари ин фарҳанг аст. “Кохи баланди назми”-и Фирдавсӣ маҳз тавассути забони шеърӣ ба фазое табдил ёфт, ки дар он замонҳои гузаштаву ҳозира ба ҳам мепайванданд.

Аз мутолиаи автореферати диссертатсияи Ёраҳматзода Шодичон Рамазон таҳти унвони «Истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ» бармеояд, ки таҳқиқ ба омӯзиши масоили вожагони этникӣ бахшида шудааст.

Мубрамияти таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои бадастовардаи муҳаққиқи ҷавон ба забоншиносии қавмӣ (этнолингвистика), ки як бахши камтаҳқиқи забоншиносии тоҷик ба ҳисоб меравад, маводди наву тоза медиҳад. Нуктаи дигари бебаҳс ин аст, ки “Шоҳнома”-и Абулқосим Фирдавсӣ ҳамчун ҳамосаи миллӣ, шукуҳу шаҳомат ва ғановати луғавии забони форсии дариро дар худ инъикос намуда, яке аз сарчашмаҳои асосии рушди таркиби луғавии забони адабии тоҷик ва таҳкурсии он ба шумор меравад. Ин ҳамосаи миллӣ ба сифати як ёдгории хаттии қуруни вусто ҳодисаҳои забонӣ ва урфу одатҳои милливу мардумӣ бештару бехтар ҳифз намудааст. Сарфи назар аз ин, дар забоншиносии тоҷик то кунун таҳқиқи таҳлили луғоти этникӣ бар мабноси “Шоҳнома”-и Абулқосим Фирдавсӣ ба тариқи муназзаму мукамал ба роҳ монда нашудааст.

Диссертатсияи мазкур аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳрасти адабиёт иборат буда, натиҷаву мушоҳидаҳо дар қисмати хулоса ҷамъбаст гардидаанд.

Унвончӯ дар муқаддимаи диссертатсия мубрами мавзӯи диссертатсия, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, ҳадафи интихоби мавзӯ, дараҷаи омӯзиш, навгонии илмӣ, усул ва методҳои таҳқиқ, манбаи методологӣ ва назариявии диссертатсия, аҳамияти назариву амалии диссертатсияро мушаххасу асоснок карда, дар хусуси нуктаҳои, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд, мулоҳизаронӣ намудааст.

Боби якуми диссертатсия таҳти унвони «Асосҳои назариявии ташаккули истилоҳоти этникӣ дар забони адабии тоҷикӣ» 4 фаслро дар бар мегирад. Дар фаслҳои ин боб унвончӯ масоили омӯзишу пажӯҳиши вожаҳои соҳавӣ ва истилоҳот дар забони адабии тоҷикӣ, таҳқиқи вожаву истилоҳоти этникӣ (дар мисоли «тоҷик») дар забони адабии тоҷикӣ, баррасии вожаҳои соҳавӣ ва истилоҳот дар забони «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ ва нақши сарчашмаҳои лексикографиро дар ташаккулу такомули вожаву истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома» ба риштаи таҳқиқи кашада, хулосаҳои бозғамимод баровардааст.

Боби дуюми диссертатсия «Таҳлили луғавӣ-мавзӯӣ ва баромади вожаву истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ» номгузорӣ шуда, аз 4 фасл иборат аст. Дар фаслҳои ин боб калимаву истилоҳоти этникӣ аз ҷиҳати луғавӣ-мавзӯӣ ва баромад таснифу баррасӣ гардида, унвончӯ оид ба исмҳои ҷомеи ифодагари инсон дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ ва давраи кунунии рушди забони тоҷикӣ, зикри этносҳои ифодагари «тоҷик» дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ, истилоҳоти марбут ба вожаи «наҷод» дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ, вожаву истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома», баромад ва таснифоти луғавиву мавзӯии онҳо мулоҳиза рондааст.

Дар боби сеюм «Таҳлили сохтори вожаву истилоҳоти этникии «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ» унвончӯ сохтори вожаҳои этникиро баррасӣ карда, истилоҳоти этникиро ба вожаҳои сода, сохта, мураккаб ва ибораистилоҳот ҷудо намудааст.

Дар қисмати хулосаи диссертатсия муаллиф ба таври мушаххас ва фишурда натиҷаи илмию амалии таҳқиқотро дар 18 банд ба тариқи боварбахш ва мудаллал чамъбаст кардааст.

Аз автореферати диссертатсия бармеояд, ки унвончӯ доир ба мавзуи диссертатсия 7 мақолаи илмӣ таълиф намудааст, ки аз ин теъдод 5 адад дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 2 адад дар нашрияҳои илмии гуногуни ҷумҳуриявӣ ба таъб расидаанд. Ҳамчунин, муҳтаво ва масоили бахшҳои диссертатсия дар шакли маърузаҳо дар конференсияҳои ҳарсолаи илмию назариявии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Дар баробари дастовардҳои комёбиҳои назаррас дар матни автореферати диссертатсия баъзе камбудииҳои ислоҳпазир ба мушоҳида мерасанд, ки бартараф кардани онҳо, дар оянда, ба манфиати кор хоҳад буд.

Чунончи:

1. Баъзе ғалатҳои имлоӣ, китобатӣ ва техникӣ ба матни автореферати диссертатсия роҳ ёфтаанд, ки ислоҳ мевоҳанд.

2. Ба гумони мо ҳаҷму ҳудуди вожагони этникӣ дар диссертатсия хеле васеъ буда, мебоист унвончӯ гурӯҳи мушаххаси мавзуии ин қабати луғотро дар “Шоҳнома” мавриди таҳқиқ қарор медод, зеро вожагони этникӣ аз ҷиҳати мавзӯ ба вожагони ифодакунандаи маданияти моддӣ, чашну суннатҳои мардумӣ, лексикаи тибби халқӣ, номгӯи бемориҳо ва усули табобати онҳо, лексикаи маросими мотам ва ғайра тасниф мешаванд.

Бо вучуди камбудииҳои зикргардида автореферати диссертатсия ба забони ноби тоҷикӣ нигориш ёфта, ба талаботи барасмиятдарории диссертатсия мутобиқ аст ва муҳтавои онро инъикос мекунад. Муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисос пурра мувофиқат намуда, дастгоҳи

илми он ба талаботи «Дастуруламал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илми доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илми чопшуда доир ба мавзуи диссертатсия», ки бо қарори раёсати Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 июни соли 2017, №3/1 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯй мебошад.

Бинобар ин, диссертатсияи Ёраҳматзода Шодичон Рамазон дар мавзуи «Истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илми номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ пешниҳод гардидааст, хотимаёфта буда, ба талаботи «Низомномаи Шурои диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Бинобар ин, Ёраҳматзода Шодичон Рамазон ба дарёфти дараҷаи илми номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ сазовор мебошад.

Муқарриз:

Сардори раёсати таълим ва
идораи сифати таҳсилот,
номзади илмҳои филология

Д.С. Қодиров

Имзои Қодиров Дилшод Сайдаллоевичро тасдиқ мекунам.

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Данғара

Н.Ҷ. Ҷабборӣ

06.01.2023

Маълумот дар бораи иртибот:

735320, н. Данғара, кӯчаи Марказӣ, 25

E-mail: kodirov_8080@mail.ru

Телефон: (+992) 93 133 07 77

« 02 » « 02 » 2023